

Bu günlərdə Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə Müharibə, Əmək və Silahlı Qüvvələr Veteranları Təşkilatının üzvü Fatma Səttarova Azərbaycan Respublikasının ictimai həyatında səmərəli fəaliyyətinə və gənclərin vətənpərvərlik tərbiyəsindəki xidmətlərinə görə "Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fəxri diplomu" ilə təltif edilib. Fatma xanımla görüşüb keçdiyi şərəfli ömür yolunun səhifələrini birlikdə vərəqlədik...

Yer üzündə yaşayan əsl insanların ürəklərindən adi gözlə görünməyən çox böyük, qüdrətli səmimiyyət xətti keçir. Bəlkə, dinc, rahat günlərdə bu birlikə, yaxınlığa o qədər də ehtiyac duyulmur. Dünyanın üzərində qara buludlar sıxlaşanda isə bir-birini tanımayan, görməyən insanlar ələ-ələ, səs-səsə verib vahid, qüdrətli zərbəyə çevrilirlər. Bəli, faşizm üzərində tarixi qələbə də dünyanın sülhsevər xalqlarının monolit birliyinin, sarsılmaz gücünün hesabına qazanıldı.

Hələ Sovet dönməsi idi, müharibə səhnələrini, qanlı-qadali döyüş meydanlarını əks etdirən sənədli filmləri böyük maraqla izləyirdim. Müharibə mövzusunda bədii əsərləri həyəcənsiz oxumaq mümkün deyildi. İllər ötdükcə, nəsillər dəyişdikcə müharibənin vurduğu yaralar sağalmağa bilmir. O hiss, o duyum müharibə haqqında düşüncələrimdə yenə əvvəlki kimidi... Ölüm, ayrılıq, gədergəlmə yollar, əsirlik həyatı, dəhşətli, dözülməz işgəncələr - bax, budur, müharibənin iç üzünü.

Faşistlərin dünyaya ağıllıq məqsədilə başladığı İkinci Dünya müharibəsi insanlığın məhvünə yönəlmişdi. O müharibə ki, neçə-neçə gəncin ömrünü yarıda qoydu, arzularını soldurdu... O müharibə ki, hər kəsin evinə ayaq basdı... O müharibə ki, hər kəsi böyük Vətənin müdafiəsinə - "Hər şey cəbhə üçün, hər şey qələbə naminə" şüarına sözsüz əməl etməyə çağırırdı. O müharibə ki, bu günlərdə həyat hekayətini dinlədiyim bir əsrə yaxın yaşlı olan Fatma ananın qapısını lap vaxtsız döymüşdü...

1941-ci il iyunun 22-də Böyük Vətən müharibəsi başlayanda Fatma beş ayın gəlini idi. Sevib seçdiyi ömür-gün yoldaşı Məmmədlə xoşbəxt ailə həyatının sevincli günlərini yaşayırdılar... Qəflətən başlayan müharibə onlara da acı günlər yaşatdı. 19 yaşlı Fatma "Vətənin müdafiəsinə həmişə hazırəm" deyərək çiynində ağır tibb çantası odlu-alovlu cəbhəyə yola düşdü, neçə-neçə yaralı döyüşçüyə yardım göstərdi, onu həyata qaytardı.

Azərbaycandan xeyli uzaqlarda, qərib diyarlarda şam və küknar ağacları səs-səsə verib nəğmə oxuyurdu: mərdlik nəğməsi, qurtuluş nəğməsi, sevgi nəğməsi. Nəğmələr dənizlər, düzilər keçər, uca dağlardan aşar, doğma Vətəndə həsrətlə övlad yolu gözləyən anaların, ataların yuxularına axıb dolardı. Ağappaq qu quşları kimi qanad-qanada verən, uçub uzaqlaşan, elçatmaz, ün-yetməz xəyallara dönən o nəğmələr gənc tibb bacısı Fatmanın da ürəyinə titrəyiş salırdı... "Bircə mühari-

Nəsillərə nümunə

Şərəfli ömrün hekayəti

bə tez qurtarsaydı, hər kəs doğma elinə-obasına, əzizlərinin yanına dönərdi", deyərdi.

1922-ci il yanvarın 25-də Bakı şəhərində anadan olmuş Fatma evin tək qızıydı. Tibb texnikumunu bitirdikdən sonra diplomla birlikdə ona kiçik leytenant rütbəsi verilir.

Ağbirçək anamız o dəhşətli müharibə illərini həyəcənsiz xatırlaya bilmir, danışıqca odlu cəbhələrdə yaşadığı ağır, əzablı günləri bir kino lenti tək gözümüzün önündə canlanır: "Müharibə başlananda beş ayın gəlini idim. Həyat yoldaşım Məmməd Səttarov o zaman maşınqayırma zavodunun direktoru idi. Zavod hərbi rels üzərinə keçdiyindən, onun arxa cəbhədə daha gərəkliliyi bildirilmişdi. Mən isə həyat yoldaşım ilə birlikdə İçərişəhərdə - Qoşa Qala qapısında yerləşən hərbi komissarlığa gedib könüllü cəbhəyə yazıldım. Mənimlə eyni vaxtda yeddi nəfər gənc qız tibb bacısı kimi könüllü cəbhəyə getməyə hazır idi. Artıq müharibə sakit həyatımızın ahəngini pozmuşdu. 1941-ci ilin sentyabrın əvvəllərində biz ölüm-dirim meydanına atıldıq, cəbhəyə yola düşdük."

Böyük, tarixi şəhərlərin yerlə-yeksan olduğunu, minlərlə günahsız insanın öldürüldüyünü xatırlayan Fatma ana Moskva ətrafında gedən ağır döyüşlərin yaddaşında əbədi iz saldığını deyir:

"Getsin, o günlər bir də gəlməsin. Bu müharibə bizə çətin günlər yaşatdı. Yaxşı yadımdadı, dəstə-mizdə iki tibb bacısı və üç sanitər var idi. Hitlerçilər Moskva şəhərinin lap yaxınlığında idi. Moskvanın ətrafında ağır döyüşlər gedirdi. Ölümə qorxmayan gənclərdən ibarət Panfilo-

vun ordusu faşistləri Moskva ətrafından qovurdular. Sonra bizi Stalingrad cəbhəsinə göndərdilər. Burada tibb heyəti çatışmırdı. Ölən, yaralanan həddən artıq çox idi. Hitlerçilər təyyarələrdən bombaları yağış kimi yağdırırdılar. Binalar bir dəqiqənin içində darmadağın edilirdi. Hər yan insan cəsədləri ilə dolu idi. Günlərlə ac qalırdıq, heç nə tapmırdıq yeməyə. Lakin işimizin məsuliyyətini dərinləndirən dərk edib daha da mübariz olurduq. Bombardmanlar nəticəsində dağılmış tramvaylardan ibarət səhra hospitalı yaradılmışdı, yaralıları orada yerləşdirirdik.

Fatma xanım sanki illərin yorğunudur. Bir an nəfəsini dərib köksünü ötürdü. Yenidən cəbhə xatirələrini vərəqləməyə başladı: "Hərada yaralı gördüm, onun yanına tələsirdim. Heç vaxt yadımdan çıxmır. Bir dəfə ağır yaralıyı görüb cəbhə yoldaşım ilə ikimiz - o da mənim kimi tibb bacısı idi - birlikdə onun yanına tələsdik. Döyüşçü çox qan itirmişdi. Mən onun ayağınadək cəbhə yoldaşım ilə başındakı yaraları sarıyırdı. Bu zaman yanımda partlayan mərmii tibb bacısının həyatına son qoydu. Mən isə ayağımdan ağır yaralandım. Aradan illər keçsə də, o yara sağalmadı, indiyə kimi də çəliklə gəzirəm".

Fatma ananın nurlu simasında müharibənin vurduğu yaraların izini indi də hiss edirdim. "Yaralı vəziyyətdə dərin qazılmış sən-gərə doğru süründüm. Bu zaman səs eşitdim, yaralı əsgər məni köməyə səsləyirdi. Səngərə girdim. Çox keçməmiş qulaqbatırın uğultu səsi eşidildi. Bu tankın səsi idi, bizim səngərin üstündən keçib getmişdi. Gecəni səngərdə qaldıq. Səhəri gün məni və bir neçə yaralıyı hospitala

yerləşdirdilər.

O qədər arıqlamışdım ki, 48 kq çəkim qalmışdı. Mənə məzuniyyət versələr də, imtina etdim. Dedim ki, yoldaşlarımı qoyub getmərim.

Artıq müharibə Rumıniya, Bolqarıstan - Şərqi Avropa torpaqlarında gedirdi. Yaralıları eşelonlara yerləşdirib geriye göndərdilər. Mən də çox əziyyətlə Bakıya gəlib çatdım. Müharibə başa çatanda hospitaldaydım".

1941-ci ilin sentyabrın sonlarından 1945-ci ilin fevralın 25-dək odlu-alovlu cəbhələrdə şücaət göstərərək şərəfli döyüş yolu keçmiş Fatma anamız müharibədən sonra xoşbəxt günlərini davam etdirir. O, Azərbaycan Dövlət Universitetinin və Q.V.Plexanov adına Ticarət İnstitutunun iqtisadiyyat fakültəsini bitirir.

Xoşbəxt taleli, böyük həyat məktəbi keçən Fatma ana həyat yoldaşı Məmməd Səttarova 25 il ömür sürüb. 3 oğul, 1 qız, 11 nəvə və 21 nəticə sahibidir Fatma anamız. İlk nəvəsinin adını da ömür-gün yoldaşı Məmməd müəllimin şərəfinə qoyub.

Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, Milli Məclisin deputatı, Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyevanın "Analar anası" adlandırdığı müharibə veteranı Fatma Səttarovanın şərəfli ömür yolu bu gün hər bir Azərbaycanlı gəncə örnək olmalıdır. Fatma xanıma bir əsrlik ömür payı və hər zaman belə nurlu, işıqlı olmasını arzulayırıq.

Şərəfli bir ömür yaşayan Fatma anamız daima gənclərin arasında görünür. Onlara keçdiyi döyüş yolundan, cəbhə xatirələrindən danışır, müstəqil Azərbaycanımızı sevməyi, onun müdafiəsinə hər zaman hazır olmağı, bir sözlə, əsl vətəndaş kimi yetişməyi tövsiyə edir. O, analar anası kimi ağbirçək tövsiyələrini, öyüd-nəsihətlərini heç zaman gənclərimizdən əsirgəmir.

Az qala bir əsr ömür yaşayan Fatma ana cəbhədə əsgər və zabitlərlə görüşməyi çox arzulayır və əmindir ki, Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin diqqəti sayəsində günü-gündən güclənən ordumuz tezliklə düşməni işğal altında olan Qarabağ torpaqlarını azad edəcək, o günün sevincini ürəkdozusu yaşayacaq. "Doğma Vətəni, doğma torpağı sevin, hərbi anda sadiq qalib övladlıq borcunuzu layiqincə yerinə yetirin. Keçən il apreil döyüşlərində Azərbaycan Ordusunun hərbiçilərinin düşməne vurduğu zərbələr biz müharibə veteranlarında da ruh yüksəkliyi yaratdı. Ordumuzun qələbəsi bizi sevindirirdi. Xalqımız Prezidentin, Ali Baş Komandanın ətrafında sıx birləşib, torpaqlarımız uğrunda şəhid olan övladlarımızı dəfn etdi. Bizim güclü ordumuz var. İnanıram ki, o ordu Şuşamızı, Laçınımızı... işğal altında olan bütün torpaqlarımızı azad edib Böyük Qələbəyə nail olacaq."

Lalə HÜSEYNOVA,
"Azərbaycan Ordusu"